

TIMMERFOLK

ULRIKA LAGERLÖF

Kärnveden

ROMANUS
& SELLING

ULRIKA LAGERLÖF

Kärnveden

Roman

**ROMANUS
& SELLING**

TIDIGARE UTGIVNING AV ULRIKA LAGERLÖF

Hjortronmyren (2024)

Blekjorden (2025)

PÅ ANNAT FÖRLAG

Stanna hos mig (2021)

Citatet på sidan 7 är hämtat från debattinlägget ”*Hormoslyr är ett terrorvapen!*”, skrivet av Sara Lidman och publicerat i DN

18 augusti 1977.

Romanus & Selling
Box 3159, 103 63 Stockholm
info@romanusochselling.se
www.romanusochselling.se

ISBN 978-91-89949-21-8
Copyright © Ulrika Lagerlöf 2026
Enligt avtal med Grand Nordic Agency AB
Omslag: Miroslav Sokcic
Tryck: ScandBook, EU 2026
Första tryckningen

Del 1: Upptäckter

MAJ 2023

” ... kalhyggerna ser ut som om ett krig rasat fram över den marken. Det utgår en sorg från en sådan mark som gör allt levande förtvivlat.”

Orden i morgontidningen fångar Evas uppmärksamhet, men också årtalet som citatet är hämtat från: 1977. En hastig blick på klockan avslöjar att hon verkligen borde dricka ur kaffemuggen och gå till badrummet och borsta tänderna om hon ska hinna med tåget från Uppsala till Stockholm. Ändå finns ett motstånd i henne. Hon tittar på texten igen. Debattörerna, som skrivit lite av en historisk exposé, har valt att citera den västerbottniska författaren Sara Lidman i sin argumentation för att kalhyggen borde totalförbjudas, och Eva blir både provocerad och intresserad. Men hon hinner inte läsa hela texten nu.

Hon reser sig, skjuter undan tidningen och borstar ner några smulor i muggen innan hon ställer den på diskbänken och går och hämtar tandborsten i badrummet. I spegeln ser hon att mascaran redan har lyckats smula, hon borstar bort några svarta prickar under ögonen. Med tandborsten i mungipan knackar hon på Vilgots dörr.

”Är du vaken?”

Det hörs bara ett ordlöst mumlande till svar.

”Jag åker snart, men du borde väl gå upp nu så du hinner i tid?”

”Ja, ja. Jag är vaken”, hörs hans röst inifrån rummet, men det låter mer som att han pratar i sömnen än att han faktiskt är medveten om vad han säger.

Eva tittar på klockan. Hon måste verkligen gå nu, och han borde väl själv ta ansvar för att gå upp på morgonen? Han är ju till och med myndig numera.

Hon tar på sig skorna och ropar ett sista ”Somna inte om nu då. Jag måste dra, vi ses ikväll!” innan hon stänger dörren om sig. Årtalet 1977 fladdrar på näthinnan när hon går nerför trapporna. Året hennes pappa Nils försvann. Ett år då miljödebatten stormade i Sverige, när hyggena i norr sträckte ut sig så långt ögat kunde nå, plöjda med djupa fåror som gjorde dem omöjliga att gå på, för både människor och djur. Det har hänt mycket sedan dess, saker och ting är annorlunda nu. Man har lärt av gamla misstag och gör saker bättre idag, tänker hon när hon öppnar dörren och hastar ut på gatan, mot centralstationen. Samtidigt är och förblir vissa saker samma, nu som då. Hennes pappa är fortfarande spårlöst försvunnen, och skogen debatteras lika flitigt fortfarande. Kanske till och med ännu mer idag.

Så vad var det som hände den där sommaren 1977? Frågan har gäckat henne hela uppväxten, och det verkar omöjligt att få några svar. Hon kliver på tåget ett par minuter innan avgång och får gå genom vagnarna innan hon till slut hittar en ledig plats att slå sig ner på. Livet snurrar på i samma höga fart hela tiden. Det har gått fyrtiosex år sedan hennes pappa försvann. Så fåfängt att hon fortsätter hoppas på att någon gång få veta vart han tog vägen, och vad som egentligen hände den där sommaren.

JUNI 1963

Siv stiger ut på farstubron och känner hur det kittlar till i näsan. Den sötaktiga och klubbiga lukten liknar verkligen ingenting annat. Hon anade vad som pågick redan innan hon öppnade dörren, när hon såg diset genom fönstret. Nu när hon känner doften, och samtidigt hör surrandet från propellerplanets motor, vet hon säkert. De sprutar nu igen. Den ljusa morgonhimlen är suddig av dimtacket.

Lukten från hormoslyret lägger sig över Djupsele när de sprutar skogen med flygplan för att bli av med lövträden. Björkarna och asparna växer så snabbt, men det är granarna och tallarna som skogsbolagen vill ha.

Hon kliver på cykeln och låter den rulla nerför backen till byvägen. Där lättar dimman, och Siv drar in den klara luften i djupa andetag. I dikeskanten är midsommarblomster och blåklockor på väg att börja blomma, och sjön på hennes högra sida ligger spegelblank. Det har regnat under natten och vätan får alla dofter att stiga ur marken, som om blommor och gräs tvättats rena och nu kan lukta mångdubbelt starkare. Hon måste stanna och kliva av cykeln, leda den vid sin sida en stund och fånga alla intryck ordentligt. Fuktig jord och tallbarr blandas med doften av liljekonvaljer. Det är så vackert och luktar så gott att hon får en klump i halsen, och hon skakar på huvudet åt sig själv. Hon är allt bra hopplös. Alltid när sommaren gör

sitt intåg blir hon rörd ända in i hjärtat. Det är en påminnelse om hur naturen hela tiden föds på nytt, samtidigt som åren för henne själv och alla andra obönhörligt passerar förbi.

Utanför Djupseles skolhus står barnen uppställda på rad, redo att tåga in i klassrummet. Siv ser en spenslig pojke längst bak i ledet. Hon vet att han heter Edvin, men varje gång hon ser honom tänker hon bara på sin son Nils. Samma oroliga uppsyn, samma spända axlar. Det kniper i hjärtat när hon iakttar den smala gestalten. Nils är vuxen och har flyttat hemifrån, medan Edvin precis har börjat sin tid i skolan. En del av henne saknar tiden när Nils var barn, en annan del känner bara lättnad över att han är vuxen och självständig nu. Att barndomen är avklarad och förbi. Den var inte helt lätt för honom.

Siv låter blicken vandra över barnen, undrar vem eller vilka det är som får Edvin att se så skrämmd ut. Retstickor finns det gott om. Och det kommer ständigt nya varje år, och därmed också nya offer för elakheterna. Idag ser Edvin ändå lite gladare ut tycker Siv, och det gör även henne glad.

Sedan tolv år tillbaka ansvarar Siv för skolköket. Ett arbete som passar henne som handen i handsken. Idag ska hon laga köttsoppa till barnen. Men hon ska baka rågbullar också, och de måste hinna jäsa så att brödet blir klart i tid.

Med gruset knastrande under skosulorna går hon raskt in på skolgården för att börja arbetsdagen.

*

Siv smäller en mygga som svirrar omkring henne i köket innan hon slår sig ner vid matbordet, mitt emot John. Hon håller upp mjölk till dem båda och skjuter kastrullen med potatis mot honom. Han tar en klunk mjölk och hon iakttar hur hans

hand darrar till när han långsamt ställer ner glaset igen. Det är afton, men det märks knappt nu när juni är här och kvällarna är så ljusa och långa. Dagen tycks fortsätta i all oändlighet. Hon ser bekymrat på honom.

”Hur är det med händerna? Besvärar de dig mycket?”

”Äsch.”

Han sträcker sig efter potatisen och lägger upp rejält med korvgryta på tallriken. Trots att det bara är de två numera lagar Siv alltid ordentligt med mat, för John äter ofta dubbla portioner. Dessutom kan resterna passa bra att lägga i Johns matdosa dagen efter, så att han har stadig mat med sig ut i skogen.

”Det har inte blivit värre i alla fall”, säger han, och hon nickar.

Darrningarna kom successivt, när arbetet med motorsågen ersatte yxan. Vibrationerna från den tunga maskinen har fått många skogsarbetare att tappa känsel i händerna. Men aldrig att John klagar. Ändå är det en lättnad att han gått över till andra arbetsuppgifter. Som arbetsledare är det Johns uppgift att planera arbetet för de andra skogsarbetarna, och så kör han den nya skogstraktorn ibland.

De äter under tystnad, men det är en vilsam sådan. När tallrikarna är tomma reser sig John och plockar undan, lägger ner tallrikarna i diskhon och sätter på vattenkranen. Ljudet är fortfarande ovant, vattnet som rinner och rinner och sedan försvinner ner genom hålet i vasken. Siv iakttar hans breda ryggtafva när han spolat tallrikarna från matrester. Fylls av ömhet för mannen som alltid, utan ett ögonblicks tvekan, stått vid hennes sida genom livet.

Han kommer tillbaka och sätter sig.

”Jaha, då är det snart sommarlov för skolbarnen. Och för dig”, säger han. ”Det blir väl skönt?”

”Ja, jag antar det”, säger Siv och trummar lätt med fingrarna mot bordet.

”Eller jag vet inte”, lägger hon till och ler mot honom. ”Du känner ju mig, jag har aldrig tyckt om att lata mig.”

Det är bara en vecka kvar tills skolan tar slut, och Sivs ledighet tar vid. Ett långt, vidsträckt sommarlov innan skolan börjar igen i augusti. Även om John sedan ett år tillbaka har rätt till fyra veckors betald semester är det många veckor som hon är ensam ledig. I tanken snuddar hon vid missfallet hon fick strax efter Runes död, när allt blev nattsvart. I en vecka låg hon i sängen, utan kraft att ta sig an något alls. Sedan klev hon upp, fast beslutet att aldrig mer gå sysslolös. När tjänsten i skolköket blev ledig hade Siv känt det som att hon äntligen fick fast mark under fötterna igen. Hon älskar att planera och laga maten åt skolans barn, hålla ordning i köket och känna att hon gör verklig nytta.

”Ser du inte fram emot ledigheten? Att få tid att bara ta det lugnt?”

”Nej, varför det”, säger Siv. ”Jag vet ju knappt vad jag ska göra av tiden när jag får för mycket av den.”

Hon ser ut genom fönstret, så känner hon Johns hand ovanpå sin. Sträv och valkig, men varm.

”Du kanske kan hjälpa mig att lösa ett problem?”

Hon vänder blicken mot hans.

”Vad menar du?”

Han drar handen genom håret som glesnat uppe på hjässan. Hon borde visst klippa honom snart igen, det börjar se lite ovårdat ut.

”Flera av karlarna äter för dåligt. De har inte med sig ordentlig mat ut i skogen, och då orkar de inte med arbetsdagen.”

Han reser sig och går och hämtar en bok.

”Jag fick den här idag, de delar ut den till alla skogsarbetare. Vill väl försöka få folk att äta bättre.”

Han lägger den framför Siv och hon ser ner på det blåa omslaget med texten *Bättre mat i skogen*. Hon bläddrar i den och ser att den liknar häftet med kockainstruktioner som hon fick när hon skulle börja arbeta i kojan för drygt tjugofem år sedan. Då skulle hon fylla sjutton år, nu är hon fyrtiotre. Det här är anpassat efter de nya tiderna. Sedan slutet av femtioalet har det inte längre funnits behov av någon kocka åt skogshuggarna här i Djupsele, nu när vägarna är utbyggda och maskinerna blivit allt vanligare i skogen. Nu åker skogsarbetarna fram och tillbaka till avverkningen över dagen, och förväntas ha med sig egen matsäck.

”Men hur ska jag kunna hjälpa till? Mer än att laga mat till dig?”

”Jag vet inte. Men på många sätt var det ju bättre förr, när vi hade dig som lagade maten åt oss allihop. Varför kan vi inte ha något liknande nu också?”

”För att ni flyttar runt för mycket”, säger Siv. ”Ni är ju inte hela säsongen på en och samma plats, att ställa upp en koja är onödigt.”

”Jo, visst. Men det borde gå att lösa på något sätt”, envisas John. ”Du kan väl fundera på saken?”

”Det ska jag”, lovar hon och reser sig för att sätta på kaffe.

”Sen kan vi väl gå ut tillsammans, sätta lite plant?” säger han.

”Ja, det blir bra”, svarar hon och ler mot honom.

Ofta är de tillsammans ute i skogen numera, Siv tycker om att arbeta med kroppen och är glad att John gärna delar sysslorna i deras egen skog med henne. Där och då blir det så självklart att de hör samman, de två, med planteringshacka eller röjkniv i händerna. Medan hon ordnar med kaffepannan

på spisen sitter John kvar och ser ut genom fönstret. När hon sätter sig ner igen möter han hennes blick.

”Nils kommer ju hem snart”, säger han.

”Jo”, svarar hon.

Ordet bara en lätt inandning. Sedan blir det tyst, och mer blir inte sagt. Men hon vet att de delar samma tanke. Om hur Nils verkar ha glidit ifrån dem lite mer för varje gång han kommer hem och hälsar på från studierna i Uppsala. Hur han rör sig på ett sätt som är okänt för dem, pratar på ett sätt som låter annorlunda, ser på dem med främmande blick. Hur de sällan vet när han har tänkt komma, och hur länge han ska stanna. Men kanske är det så det blir när ens barn blir vuxna. De har sina egna liv, sina egna planer. Det är väl inget fel med det egentligen?

”Sen, när jag går på semester kan vi väl fara till kusten?” säger John.

Siv nickar och hämtar kaffet, fyller deras koppar.

”Ja, det blir trevligt. Kanske vill Nils också följa med.”

”Om han stannar så länge”, säger John och stoppar en sockerbit i munnen, medan han sörplar på kaffet.

”Nej, det förstås”, säger Siv och fingrar på kaffekoppen. ”Vi får väl se vad han har tänkt.”

MAJ 2023

Bussen från Umeå bromsar in vid Ica-affären i Djupsele och Fanny kliver av. Håret, som hon klippte så kort i höstas, har hunnit växa ut några centimeter men sliter sig fortfarande ur tofsen och nu virvlar det runt ansiktet när vinden får tag i det. Hon drar de lösa hårslingorna bakom öronen, slänger upp ryggsäcken på axeln och börjar gå över parkeringen. Det är fredag och studiedag för alla gymnasieelever, en extra lång helg ligger framför henne. Som hon har sett fram emot den här helgen, det känns nästan överkligt att den äntligen är här.

Djupsele är sig likt, men fågelkvittret och de späda grässtråna som sticker upp bredvid vägen gör att det ändå ser nytt ut. Vintern har varit lång i år, men så har hon också längtat ovanligt mycket efter våren och det som då ska hända. Nu är det äntligen dags.

När hon passerar ingången till affären ser hon att det står en EPA parkerad precis utanför. Det är en grå Volvo som hon aldrig sett förut, och sekunden därpå glider dörren till matbutiken upp och Sebbe blir synlig med en energidryck i handen. Han går fram till bilen och öppnar dörren. Hon låtsas som ingenting, har redan vänt ryggen halvt till och ser honom bara i ögonvrån. Tänk att han lyckats skaffa en EPA till slut. Hon undrar om han själv betalade, eller om det var hans tjat på mamman som till sist gav resultat. Sedan trycker hon undan

alla tankar på honom och hans bil, hon skiter fullständigt i allt som har med Sebbe att göra.

Kanske är det inbillning, men hon tycker att hans blick bränner i sidan. Det ilar i magen av obehag, även om det inte är lika illa längre. Ett halvår har gått sedan den där natten i skåpbilen. Hon har sett honom på avstånd och vant sig vid att titta bort. Hon höjer hakan lite extra och fortsätter med rak rygg. Aldrig någonsin tänker hon se tillbaka. Hon har bestämt sig för att han inte existerar för henne längre. Inte efter det som hände i höstas. Han är ingen.

När hon vrider om nyckeln i låset och öppnar ytterdörren är det först tyst, men snart hörs ljudet av Pepsis tassar mot linoleummattan. Det luktar hemma, och samtidigt som hon drar in doften i näsan sjunker axlarna några centimeter. Den självklara, odefinierbara lukten av just deras hus blandat med Pepsis och pappas lukter. Hon sätter sig på huk och låter fingrarna gräva sig ner i pälsen, Pepsis nos far över hennes kinder och öra och när han slickar henne hamnar det blöta lika mycket i håret som på huden. Hon vet att han varken ser eller hör särskilt bra längre, och varje tanke på att han inte alltid kommer att finnas kvar gör det svårt att svälja.

”Jag ska bara byta kläder, sen måste jag gå igen”, säger hon och kliar Pepsi bakom örat innan hon reser sig.

Hon går upp till sitt rum och slänger väskan på sängen. Pappa har bytt sängkläder och bäddat så där som han tror att hon gillar. Prydnadskuddarna står på rad längs med väggen på ett sätt som ser lite fånigt ut, men det gör henne ändå glad. Mobilen plingar till och ljudet får en våg av nervositet att dra genom kroppen. Hon drar upp mobilen ur fickan och tittar på skärmen. Det är från Jonas, som hon hoppats.

”Jag hämtar dig om en kvart. Ok?”

Hon svarar och skyndar sig sedan att byta om. Hon måste se ut som att hon gillar att jobba med kroppen. Framför garderoben blir hon stående en lång stund, ser på kläderna som ligger slarvigt vikta och delvis hoptrasslade. Till slut drar hon fram funktionsbyxorna som pappa köpt till henne och som hon knappt använt. Det känns ovant när hon drar på sig dem, men att mobilen faktiskt får plats ordentligt i en av fickorna, utan att sticka upp och vara i vägen, är onekligen praktiskt. Hon gör ett nytt försök att få upp allt hår i tofsen, men det är omöjligt.

När hon en stund senare hör ljudet av fyrhjulingen som rullar in på gårdsplanen blir hon nästan illamående, så nervöst känns det. Hon har inte träffat Jonas sedan februari, när de fällde träden som de ska bygga timmerkåtan av. Men känslan har hängt kvar, känslan av att det är något särskilt med honom. När de chattat under våren för att planera bygget har den bara blivit starkare. Men tänk om det bara blir konstigt nu?

Hon springer nerför trappan, drar på skorna och tar ett djupt andetag innan hon kliver ut och stänger dörren bakom sig. Jonas sitter gränsle över fyrhjulingen, i rutig skjorta över en vit t-shirt. Han ler mot henne på ett sätt som får benen att kännas som gelé.

”Har du hjälm med dig?”

”Nej, just det”, inser hon och springer tillbaka uppför trappan.

Inne i hallen kastar hon en snabb blick på pappas skoterhjälm. Den som Vilgot borde ha haft på sig när han utan lov lånade skotern, och sedan kraschade med den i vintras. Hon ryser till av minnet, tar sin egen hjälm från hatthyllan och skyndar ut igen.

”Hoppa upp så drar vi.”

Fler ord än så behövs inte, trots att de inte setts på flera

månader. Hon är lättad att han inte säger något mer, och att de båda slipper stelt småprat. Prata är något de kan göra senare, de ska ju tillbringa hela helgen tillsammans, innan hon måste tillbaka till Umeå för de sista skolveckorna.

De rullar ut från gårdsplanen och viker snart av från landsvägen, in på en mindre skogsväg som snirklar sig bort mot sjön och slutningen där Nilas familjs gamla viste låg. Skogen sluter sig omkring dem, höga tallar sträcker sig mot skyn. Närmast skogsvägen trängs aspar och björkar, på väg att kläs i sin fulla lövdräkt, men allt det gröna ser fortfarande så skirt ut. Solljuset fladdrar mellan tallarnas grenverk högt ovanför dem, vinden är sötaktigt full av vår och Fanny lutar huvudet bakåt och blundar. I bara några veckor varar den, våren i Västerbotten. Sedan exploderar sommaren. Men just nu, just här, är det som att naturen fortfarande bara bär på löften om värme och grönska. Det är den tiden Fanny älskar mest.

”Håll i dig, nu blir det terrängkörning”, säger Jonas över axeln, samtidigt som han styr mot en övervuxen gammal basväg.

När de kör in på skogsvägen vågar Fanny släppa taget om metallramen bakom sig och istället lägga armarna runt honom. Det ilar till i henne när fyrhjulingen åker ner i en svacka och snabbt upp på andra sidan, och hon känner skrattet bubbla i magen.

*

Konferensrummet är helt mörklagt, projektorn ger ifrån sig ett svagt surrande läte som är så sövande att Eva nickar till innan hon hastigt rätar på ryggen igen. Den varma vårsolen skiner stadigt mot fasaden och värmer luften i rummet, trots persiennernas skyddande barriär. Alla ser trötta ut, inte minst hennes chef Örjan som är den som pratar. Hon tänker på messet som

Mattias skickade i morse, om hur mycket han saknar att vakna bredvid henne. Några veckor till, sedan är de tillsammans igen. Hon ler för sig själv.

”Slutsatsen är att vi måste höja avverkningsnivån i våra egna innehav för att säkra industrins produktion under hösten”, säger Örjan och sveper med blicken över rummet.

Eva möter hans blick när den passerar förbi henne samtidigt som ordens betydelse sjunker in. Hon tycker att han ser sliten ut. Eller är det sin egen trötthet som hon projicerar på allt och alla? Hon kväver en gäspning och ser hur Örjan återigen fäster blicken på henne.

”Jag vill att du Eva gör en konsekvensanalys av vilka naturvärden som kan riskera att påverkas om vi ökar avverkningsstakten.”

”Jaha”, säger hon. ”Och konsekvenserna för renbetet då?”

”Ja, det också.”

När mötet är avslutat reser hon sig, drar ut laptopens sladd och rullar långsamt ihop den. Pandemin som legat som ett lock över Europa i två år tog slut, men ersattes av ett storkrig när Ryssland invaderade Ukraina. Marknadsläget är allt annat än förutsägbart, och det är inte konstigt att skogsindustrierna ser över sina egna hus och säkrar tillgången på råvara. Hon ruskar på huvudet, tankarna låter som tagna ur ett pressmeddelande. Och det är ju därför beslutet har fattats, hon förstår det. Hon slår igen datorns lock. Öka avverkningsstakten, sänka avverkningsåldern. Hon vet vad det betyder. För markerna som ligger henne närmast om hjärtat, i Västerbottens inland, kan det bli högst kännbart om skogen ska avverkas tidigare. För att inte tala om hur arga folk kommer att bli.

När hon lyfter blicken upptäcker hon att det bara är hon själv och Örjan kvar i rummet. Han står med händerna i byxfickorna och ser på henne.

”Jo, jag tänkte på din egen relation till Djupsele. Det är inte det enda området som kommer att påverkas såklart, men det är väl bra om du är förberedd på att det kan bli kännbart där. Det finns en hel del avverkningsmogen skog däromkring som vi vill passa på att ta nu.”

”Mm”, säger hon, den fysiska tröttheten hon kände för en stund sedan kommer tillbaka.

Det värker bakom ögonlocken, hon håller på att få huvudvärk.

”Du ska väl dit över sommaren antar jag?”

Hon nickar.

”Det kommer att trilla in en rad avverkningsanmälningar, och jag har förstått att det kan finnas personer som sitter och granskar dem, och som kommer att vara på hugget.”

Hon synar hans ansikte för att försöka utläsa om han menar något specifikt. Något som har med Vilgot att göra, och med Mattias dotter Fanny.

Vilgots skoterolycka, som inträffade i samband med en av bolagets avverkningar strax innan jul, hade såklart blivit allmänt känd på huvudkontoret. Både för att hon själv hade sjukskrivit sig för att ta hand om Vilgot, och för att det ledde till en anmälan om tillbud på arbetsplats. Men hur mycket Örjan har satt sig in i omständigheterna kring olyckan, och reservatsärendet på marken, är mer oklart. Den lokala virkesköparen Robin verkar ha hållit låg profil i frågan, antagligen för att själva avverkningen inte var helt rumsren. Och Eva hade valt att inte heller säga något, när nu ingen frågade.

”Jo, men så är det väl på många ställen numera. Att det finns engagerade som bevakar avverkningsanmälningar. Skogsbruk upprör, det vet du ju”, säger hon och försöker låta diplomatisk.

”Så är det”, säger han, och först tror hon att han med de orden är färdig.